

цесі розбору поглядів різних авторів з дискусійних питань теорії економічного аналізу.

Розвиток у студентів критичного підходу до вивчення дискусійних питань курсу, який сприяє підвищенню ефективності їх самостійної роботи та інтенсифікації навчального процесу, є важливим завданням педагогіки вищої школи.

А. В. Кірієнко, канд. екон. наук, доцент
кафедри стратегії підприємств

ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЛЕКТОРА ЯК ФАКТОР УСПІШНОСТІ ОСВОЄННЯ СТУДЕНТАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекція — основна форма навчання у вищому навчальному закладі, методологічна (надає навчальному курсу концептуальності) та організаційна (головна складова дидактичного циклу навчання) основа для всіх форм навчальних занять. Лекція виконує наукові та виховні функції, надає цілісне уявлення про конкретну область знання, визначає предмет та мету дисципліни, її місце в системі наукового знання, зв'язок з іншими науковими дисциплінами. За відсутності підручників та навчальних посібників лекція виконує функцію основного джерела інформації, визначає структуру та зміст інших видів занять за навчальною дисципліною. В лекції розглядаються загальні та конкретні проблеми галузі наукового знання, історичний аналіз явищ, критика та наукова оцінка стану теорії та практики. Лекція повинна відповідати основним вимогам: відповідати сучасному рівню наукової думки; мати завершений характер висвітлення певної наукової проблеми; містити ілюстративний матеріал; мати націленість на звернення до найвищих інтелектуальних можливостей студентів; визначати напрямки самостійної роботи студентів.

Лекція — особиста науково-педагогічна творчість викладача в певній галузі наукового знання. Кожна лекція потребує його особистого аналізу розвитку наукових положень, визначення шляхів наукових досліджень, викладання результатів власної наукової діяльності. Лекція повинна активізувати та направляти мисленеву діяльність студентів, формулювати їх світогляд, пробуджувати інтерес до навчальної дисципліни. Від якості лекцій у значній мірі залежить кінцева результативність оволодіння студентами навчального матеріалу, що, в свою чергу, потребує від лектора по-

стійного підвищення наукового рівня викладання наукової дисципліни, систематичного контролю рівня зацікавленості та сприйняття студентами лекційних матеріалів.

Лектор вищого навчального закладу — вчений, педагог, оратор та психолог в одній особі, який викладає наукову дисципліну з переконливих позицій, з характерною захопленістю. Аудиторія вимагає від лектора яскравого та змістовного викладання матеріалу, широкої ерудиції, логічності та послідовності аргументації, внутрішньої зацікавленості навчальним предметом, застосування допоміжних засобів (демонстраційні плакати, технічні засоби тощо), що загострює увагу, підсилює активність сприйняття, інтерес до навчального матеріалу, сприяє міцному запам'ятовуванню та, тим самим, значно підвищує педагогічну ефективність лекції. Лектору необхідні педагогічне та психологічне розуміння шляхів трансформації наданої студентам інформації у знання, професійно грамотне та достатньо емоційне викладання наукових відомостей без термінологічних складнощів, жаргонів та вульгаризмів; застосування методів активізації мислення студентів — постановка гострих питань, проблем для самостійної оцінки, критичний огляд нових напрямків науки, точок зору окремих вчених. При виконанні таких умов зворотній зв'язок, що необхідний для успішного оволодіння студентами навчальної дисципліни, буде носити змістовний та неформальний характер. Показником активного сприйняття студентами лекції при цьому є їх питання до викладача, висловлювання власних поглядів на поставлені у ході лекції питання та наукові проблеми.

Напрямом підвищення рівня викладання лектором наукової дисципліни є використання ним прийомів самоменеджменту, направлених на визначення безпосередньо самим лектором власних недоліків в організації навчального процесу, методах викладання та психологічних моделях взаємовідносин між студентами; визначення на цій основі шляхів їх вирішення та напрямів самовдосконалення. Доцільним в цьому аспекті виглядає анонімне опитування студентів (обов'язково на першій лекції та наступних за власним графіком лектора) за наступними позиціями: корисність лекційного матеріалу, якість викладання навчальної дисципліни, доступність та готовність викладача до дискусії з проблемних питань, ступінь відповідності лекцій навчальній програмі, наявність та якість допоміжних засобів, тощо. Порівняння лектором отриманих результатів анкетування із результатами аналогічного опитування тієї ж самої цільової групи іншими лекторами за іншими навчальними дисциплінами дозволить отримати об'єктив-

ну інформацію, визначити напрями самовдосконалення. Зворотне опитування (опитування лекторів різних навчальних дисциплін в одній цільовій аудиторії) дозволить лектору сформувати об'єктивну психологічну картину цієї аудиторії, визначити групові зв'язки та цінності та на цій основі оптимізувати організаційно-методологічну модель викладання навчальної дисципліни.

Лекція — точка концентрації наукового мислення студентів та лектора і задача лектора — за рахунок власних знань, досвіду та педагогічної майстерності зробити таке мислення активним та плідним.

О. М. Клейменов, завідувач кафедру менеджменту,
А. І. Іскандаров, доцент кафедри менеджменту
Кримського економічного інституту

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ

У Кримському економічному інституті Київського національного економічного університету велика увага приділяється впровадженню у навчальний процес активних методів навчання, таких як ділові ігри, ігрові ситуації. Знаходить застосування і проблемне навчання.

Під проблемним навчанням слід розуміти систему, при якій студенти здобувають знання не шляхом завчання їх у тому вигляді, в якому викладає дисципліну викладач, не зусиллями пам'яті, а в результаті розумової роботи з розв'язання проблемних завдань, побудованих на основі змісту досліджуваного матеріалу.

Викладачеві у цьому випадку необхідно визначати проблемні завдання дисципліни, показати їх місце у складі цієї дисципліни, підібрати понятійний і методичний апарат для розв'язання проблемних завдань. Проблемне навчання спонукає студентів до самостійної роботи. У цьому зв'язку необхідно переробити методичну й інформаційну базу занять, яку треба орієнтувати на розвиток творчих здібностей студентів.

Найбільш активними формами навчання є ігрові форми у вигляді навчальних ігор. У цьому випадку спостерігається досить висока активність студентів. При такому навчанні у процесі активно беруть участь дві сторони — викладач і студент, причому студент 50 відсотків часу і більше на заняттях активно працює.

За допомогою ділових ігор можна створити адекватні умови для набуття навичок фахівця. При цьому навчання має колектив-